

ΜΗΝΥΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

1. Διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ οἱ Προκαθήμενοι καί οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν συνήλθομεν ἀπό 10ης ἕως 12ης Ὀκτωβρίου 2008 εἰς Φανάριον τῇ προσκλήσει καί ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐν ἡμῖν Πρώτου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου, ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει τοῦ ἔτους τούτου ὡς ἔτους τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύλου. Μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης διεβουλευθήμεν ἐπὶ τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν θεμάτων, συμμετασχόντες δέ εἰς τὰς ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις, ἐτελέσαμεν ἀπὸ κοινοῦ τὴν θείαν Εὐχαριστίαν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, σήμερον, τὴν 12ην Ὀκτωβρίου 2008, Κυριακὴν τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐνισχύθημεν διὰ τῆς ἀληθείας τῶν δωρεῶν τῆς θείας προνοίας πρὸς τὸν Ἀπόστολον τῶν Ἑθνῶν, διὰ τῶν ὁποίων οὗτος ἀνεδείχθη εἰς ὑπέροχον «σκεῦος ἐκλογῆς» (Πράξ. 9,15) τοῦ Θεοῦ καί λαμπρόν πρότυπον ἀποστολικῆς διακονίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος.

Τὸν Ἀπόστολον τοῦτον τιμῶσα κατὰ τό τρέχον σωτήριον ἔτος σύμπασα ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, προβάλλει ὡς πρότυπον πρὸς τό πλήρωμα αὐτῆς διὰ τὴν σύγχρονον μαρτυρίαν τῆς πίστεως ἡμῶν πρὸς “τούς ἐγγύς καί τούς μακράν” (Ἐφ. 2,17).

2. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἔχουσα τὴν συνείδησιν τῆς αὐθεντικῆς ἐρμηνείας τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀποστόλου τῶν ἔθνῶν εἰς εἰρηνικούς καί χαλεπούς καιρούς τῆς δισχιλιετοῦς ἱστορικῆς πορείας αὐτῆς, δύναται καί ὀφείλει νὰ προβάλλῃ εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον τὴν διδασκαλίαν ὅχι μόνον περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλὰ καί περὶ τῆς παγκοσμιότητος τοῦ λυτρωτικοῦ ἔργου Αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ὑπερβαίνονται πᾶσαι αἱ διασπάσεις τοῦ κόσμου καί βεβαιοῦται ἡ κοινὴ φύσις πάντων τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν τούτοις, ἡ ἀξιόπιστος προβολὴ τοῦ λυτρωτικοῦ αὐτοῦ μηνύματος προϋποθέτει τὴν ὑπέρβασιν καί τῶν ἐσωτερικῶν ἀντιπαραθέσεων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἐκτονώσεως τῶν ἐθνικιστικῶν, ἐθνοφυλετικῶν ἢ ἰδεολογικῶν παροξυσμῶν, διότι μόνον οὕτως ὁ λόγος τῆς Ὁρθοδοξίας θά εὕρῃ τὴν δέουσαν ἀπήχησιν εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον.

3. Ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν καί τό ἔργον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἐπισημαίνομεν κατ' ἀρχάς τὴν σπουδαιότητα, τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καί, εἰδικώτερον, διὰ τὴν διακονίαν πάντων ἡμῶν, τό χρέος τῆς Ἱεραποστολῆς, συμφώνως πρὸς τὴν τελευταίαν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου: “καί ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἐν τε τῇ Ἱερουσαλὴμ καί πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρείᾳ καί ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς” (Πράξ. 1, 8). Ὁ εὐαγγελισμὸς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καί τῶν μὴ πιστευόντων εἰς Χριστόν, ἀποτελεῖ ὑπέρτατον χρέος τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο τό χρέος δὲν πρέπει νὰ ἐκπληροῦται ἐπιθετικῶς ἢ διὰ διαφορῶν μορφῶν προσηλυτισμοῦ, ἀλλ' ἐν ἀγάπῃ, ταπεινοφροσύνῃ καί σεβασμῷ πρὸς τὴν ταυτότητα ἐκάστου ἀνθρώπου καί τὴν πολιτισμικὴν ἰδιαιτερότητα ἐκάστου λαοῦ. Εἰς τὴν ἱεραποστολικὴν αὐτὴν προσπάθειαν ὀφείλουν νὰ συμβάλλουν πᾶσαι αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι μέ σεβασμόν εἰς τὴν κανονικὴν τάξιν.

4. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀσκεῖ σήμερον τὴν διακονίαν αὐτῆς εἰς ἓνα ταχύτατα ἐξελισσόμενον κόσμον, ὁ ὁποῖος καθίσταται πλέον ἀλληλένδετος χάρις εἰς τὰ μέσα ἐπικοινωνίας καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων καὶ τῆς τεχνολογίας. Παραλλήλως, ὅμως, αὐξάνεται καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀποξενώσεως, τῶν διαιρέσεων καὶ τῶν συγκρούσεων. Οἱ χριστιανοὶ ἐπισημαίνουν ὅτι πηγὴ αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶναι ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν θεόν. Καμμία μετατροπὴ τῶν κοινωνικῶν δομῶν καὶ τῶν κανόνων συμπεριφορᾶς δέν εἶναι ἱκανὴ νὰ θεραπεύσῃ τὴν κατάστασιν αὐτήν. Ἡ Ἐκκλησία ὑποδεικνύει συνεχῶς ὅτι ἡ ἁμαρτία ἡμπορεῖ νὰ καταπολεμηθῇ μόνον διὰ τῆς συνεργίας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

5. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, ἡ σύγχρονος μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας διὰ τὰ συνεχῶς διογκούμενα προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου καθίσταται ἐπιτακτική, ὅχι μόνον διὰ τὴν ἐπισήμανσιν τῶν προκαλούντων αὐτὰ αἰτίων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἄμεσον ἀντιμετώπισιν τῶν παρεπομένων τραγικῶν συνεπειῶν των. Αἱ ποικίλαι ἐθνικιστικάι, φυλετικάι, ἰδεολογικάι καὶ θρησκευτικάι ἀντιθέσεις τροφοδοτοῦν συνεχῶς ἐπικινδύνους συγχύσεις ὅχι μόνον ὡς πρὸς τὴν ἀδιαμφισβήτητον ὀντολογικὴν ἐνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν θεϊαν δημιουργίαν. Ἡ ἱερότης τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου συμπίεζεται εἰς ἐπὶ μέρους διεκδικήσεις τοῦ «αὐτοῦ», ἐνῶ ἡ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὴν λοιπὴν θεϊαν δημιουργίαν ὑποτάσσεται εἰς τὴν χρηστικὴν ἢ καὶ καταχρηστικὴν αὐθαίρεσίαν του.

Αἱ διασπάσεις αὐταὶ τοῦ κόσμου εἰσάγουν ἄδικον ἀνισότητα συμμετοχῆς ἀνθρώπων ἢ καὶ λαῶν εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς Δημιουργίας• στεροῦν δισεκατομμύρια ἀνθρώπων τῶν βασικῶν ἀγαθῶν καὶ ὁδηγοῦν εἰς ἐξαθλίωσιν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος• προκαλοῦν μαζικάς μεταναστεύσεις πληθυσμῶν, διεγείρουν ἐθνικιστικάς, θρησκευτικάς καὶ κοινωνικάς διακρίσεις καὶ συγκρούσεις, καὶ ἀπειλοῦν τὴν παραδοσιακὴν ἐσωτερικὴν συνοχὴν τῶν κοινωνιῶν. Αἱ συνέπειαι αὐταὶ εἶναι ἐπαχθέστεραι, διότι συνδέονται ἀρρήκτως πρὸς τὴν καταστροφὴν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καὶ τοῦ ὅλου οἰκοσυστήματος.

6. Οἱ Ὁρθόδοξοι χριστιανοὶ συμμερίζονται μετὰ τῶν ἄλλων, θρησκευομένων ἢ μὴ ἀνθρώπων τοῦ πλανήτου, τὴν εὐθύνην διὰ τὴν σύγχρονον κρίσιν, διότι ἠνέχθησαν ἢ συνεβιβάσθησαν ἀκρίτως καὶ πρὸς ἀκραΐας ἐπιλογάς τοῦ ἀνθρώπου χωρὶς τὴν ἀξιόπιστον ἀντιπαράθεσιν πρὸς αὐτάς τοῦ λόγου τῆς πίστεως. Ἔχουν, συνεπῶς, καὶ αὐτοὶ μείζονα ὑποχρέωσιν νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν ὑπέρβασιν τῶν διασπάσεων τοῦ κόσμου.

Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία διὰ τὴν ὀντολογικὴν ἐνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ τῆς θεϊας δημιουργίας, ὡς αὕτη ἐκφράζεται διὰ τοῦ ὅλου μυστηρίου τοῦ ἐν Χριστῷ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου, ἀποτελεῖ θεμελιώδη βάσιν διὰ τὴν ἐρμηνείαν τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν θεόν καὶ τὸν κόσμον.

7. Αἱ προσπάθειαι παραμερισμοῦ τῆς θρησκείας ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ζωὴν ἀποτελοῦν κοινὴν τάσιν πολλῶν συγχρόνων κρατῶν. Ἡ ἀρχὴ τῆς κοσμικότητος τοῦ κράτους δύναται μὲν νὰ διατηρῇται, εἶναι ὅμως ἀνεπίτρεπτος ἡ ἐρμηνεία αὐτῆς ὡς ριζικῆς περιθωριοποιήσεως τῆς θρησκείας ἀπὸ ὅλας τὰς σφαίρας τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ.

8. Τὸ χάσμα μεταξὺ πλουσίων καὶ πτωχῶν διευρύνεται δραματικῶς ἐξ αἰτίας τῆς

οικονομικής κρίσεως, ή οποία εἶναι συνήθως ἀποτέλεσμα μανιακῆς κερδοσκοπίας ἐκ μέρους οἰκονομικῶν παραγόντων καί στρεβλῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ή οποία, στερουμένη ἀνθρωπολογικῆς διαστάσεως καί εὐαισθησίας, δέν ἐξυπηρετεῖ, τελικῶς, τάς πραγματικές ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπότητος. Βιώσιμος οἰκονομία εἶναι ἐκείνη, ή οποία συνδυάζει τήν ἀποτελεσματικότητα μέ τήν δικαιοσύνην καί τήν κοινωνικήν ἀλληλεγγύην.

9. Ὡς πρός τό θέμα τῶν σχέσεων τῆς χριστιανικῆς πίστεως καί τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν ή Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει ἀποφύγει νά ἐπιζητῇ τήν κηδεμονίαν τῆς ἐξελίξεως τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναζητήσεως καί νά λαμβάνη θέσιν ἐπί παντός ἐπιστημονικοῦ ἐρωτήματος. Διά τήν Ὁρθόδοξον ἀντίληψιν ή ἐλευθερία τῆς ἐρεῦνης ἀποτελεῖ θεόδοτον δῶρον εἰς τόν ἄνθρωπον. Συγχρόνως, ὅμως, πρός αὐτήν τήν κατάφασιν, ή Ὁρθοδοξία ἐπισημαίνει τούς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ὑποκρύπτονται εἰς ὠρισμένα ἐπιστημονικά ἐπιτεύγματα, τά ὅρια τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως καί τήν ὑπαρξιν μιᾶς ἄλλης “γνώσεως”, ή οποία δέν ὑπάγεται ἀμέσως εἰς τό ἐπιστημονικόν πεδίον. Ἡ γνώσις αὐτή ἀποδεικνύεται πολλαπλῶς ἀπαραίτητος διά τήν ὀρθήν ὀριοθέτησιν τῆς ἐλευθερίας καί τήν ἀξιοποίησιν τῶν καρπῶν τῆς ἐπιστήμης διά τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἐγκεντρισμοῦ καί τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου.

10. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία φρονεῖ ὅτι ή τεχνολογική καί οἰκονομική πρόοδος δέν ἐπιτρέπεται νά ὀδηγοῦν εἰς τήν καταστροφήν τοῦ περιβάλλοντος καί τήν ἐξάντλησιν τῶν φυσικῶν πόρων. Ἡ ἀπληστία διά τήν ἱκανοποίησιν τῶν ὑλικῶν ἐπιθυμιῶν ὀδηγεῖ εἰς τήν πτώχευσιν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ περιβάλλοντος. Δέν πρέπει νά λησμονῇται ὅτι ὁ φυσικός πλοῦτος τῆς γῆς δέν εἶναι μόνον περιουσία τοῦ ἀνθρώπου ἀλλά, πρωτίστως, δημιουργία τοῦ Θεοῦ: «τοῦ Κυρίου ή γῆ καί τό πλήρωμα αὐτῆς, ή οἰκουμένη καί πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ» (Ψαλ. 23, 1). Ὀφείλομεν νά ἐνθυμώμεθα ὅτι, ὄχι μόνον αἱ σημεριναί, ἀλλά καί αἱ μελλοντικάί γενεαί ἔχουν δικαίωμα ἐπί τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν, τά ὁποῖα μᾶς ἔδωσε ὁ Δημιουργός.

11. Ὑποστηρίζοντες σταθερῶς πᾶσαν εἰρηνικήν προσπάθειαν δικαίας λύσεως τῶν ἀναφυομένων συγκρούσεων, χαιρετίζομεν τήν στάσιν τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωσίας καί Γεωργίας κατά τήν περίοδον τῆς προφάτου πολεμικῆς συρράξεως καί τήν ἀδελφικήν συνεργασίαν αὐτῶν. Αἱ δύο Ἐκκλησίαι ἐπετέλεσαν κατ’ αὐτόν τρόπον τό χρέος τῆς διακονίας τῆς καταλλαγῆς. Ἐλπίζομεν ὅτι αἱ ἀμοιβαῖαι ἐκκλησιαστικάί προσπάθειαι θά συμβάλουν εἰς τήν ὑπέρβασιν τῶν τραγικῶν συνεπειῶν τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων καί τήν ταχυτέραν συμφιλίωσιν τῶν λαῶν.

12. Εἰς τήν διογκουμένην σύγχυσιν τῆς ἐποχῆς μας ὁ θεσμός τῆς οἰκογενείας καί τοῦ γάμου ἀντιμετωπίζει κρίσιν. Ἡ Ἐκκλησία ἐν πνεύματι κατανοήσεως τῶν νέων συνθέτων κοινωνικῶν συνθηκῶν ὀφείλει νά ἀναζητήσῃ τρόπους πνευματικῆς συμπαραστάσεως καί γενικωτέρας ἐνισχύσεως τῶν νέων καί πολυμελῶν οἰκογενειῶν.

Ἰδιαιτέρως στρέφομεν τήν σκέψιν ἡμῶν πρός τούς νέους, διά νά τούς καλέσωμεν νά μετέχουν ἐνεργῶς τόσον εἰς τήν λατρευτικήν καί ἀγιαστικήν ζωήν, ὅσον καί εἰς τό ἱεραποστολικόν καί κοινωνικόν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, μεταφέροντες εἰς αὐτήν τούς προβληματισμούς καί τάς προσδοκίας αὐτῶν, δεδομένου ὅτι ἀποτελοῦν

ὄχι μόνον τό μέλλον, ἀλλά καί τό παρόν τῆς Ἐκκλησίας.

13. Οἱ Προκαθήμενοι καί οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἔχοντες πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς σοβαρότητος τῶν ἀνωτέρω προβλημάτων καί ἀγωνιζόμενοι διά τήν ἄμεσον ἀντιμετώπισίν των ὡς “ὑπηρεταί Χριστοῦ καί οἰκονόμοι μυστηρίων Θεοῦ” (Α΄Κορ. 4, 1), διακηρύττομεν ἐξ αὐτῆς τῆς ἑδρας τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας καί ἐπαναβεβαιοῦμεν:

α) Τήν ἀταλάντευτον θέσιν καί ὑποχρέωσιν ἡμῶν πρός διασφάλισιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ «ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει» (Ἰούδα 3) τῶν Πατέρων ἡμῶν, τῇ αὐτῇ κοινῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ, καί τῇ πιστῇ τηρήσει τοῦ κανονικοῦ συστήματος διακυβερνήσεως τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς ἐν πνεύματι ἀγάπης καί εἰρήνης διευθετήσεως τῶν ἐκάστοτε τυχόν ἀναφυομένων προβλημάτων εἰς τὰς πρός ἀλλήλους σχέσεις ἡμῶν.

β) Τήν βούλησιν ἡμῶν διὰ τήν ταχεῖαν θεραπείαν πάσης κανονικῆς ἀνωμαλίας προελεύσεως ἐξ ἱστορικῶν συγκυριῶν καί ποιμαντικῶν ἀναγκῶν, ὡς ἐν τῇ λεγομένῃ Ὁρθόδοξῳ Διασπορᾷ, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ὑπερβάσεως πάσης τυχόν ξένης πρός τήν Ὁρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν ἐπιρροῆς. Πρός τοῦτο, χαιρετίζομεν τήν πρότασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νά συγκαλέσῃ διὰ τό θέμα τοῦτο, ὡς καί διὰ τήν συνέχισιν τῆς προετοιμασίας τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου, Πανορθόδοξους Διασκέψεις ἐντός τοῦ προσεχοῦς ἔτους 2009, εἰς τὰς ὁποίας, συμφώνως πρός τήν ἰσχύσαντα πρό τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων τῆς Ρόδου τάξιν καί πρακτικήν, θά προσκαλέσῃ ἀπάσας τὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας.

γ) Τήν ἐπιθυμίαν ἡμῶν ὅπως, παρά τὰς οἰασθήποτε δυσκολίας, συνεχίσωμεν τούς θεολογικούς διαλόγους μετά τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν, ὡς καί τούς διαθρησκειακοὺς διαλόγους, ἰδιαιτέρως μετά τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καί τοῦ Ἰσλάμ, δοθέντος ὅτι ὁ διάλογος ἀποτελεῖ τόν μόνον τρόπον ἐπιλύσεως τῶν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων διαφορῶν, ἰδιαιτέρως εἰς μίαν ἐποχήν, ὡς ἡ σημερινή, κατὰ τήν ὁποίαν αἱ παντοῖαι διαιρέσεις, περιλαμβανομένων καί ἐκείνων ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας, ἀπειλοῦν τήν εἰρήνην καί ἐνότητα τῶν ἀνθρώπων.

δ) Τήν ὑποστήριξιν ἡμῶν πρός τὰς πρωτοβουλίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καθὼς καί ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διὰ τήν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ἡ σημερινή οἰκολογικὴ κρίσις, ὡς ὀφειλομένη καί εἰς πνευματικούς καί ἠθικούς λόγους, καθιστᾷ ἐπιτακτικόν τό χρέος τῆς Ἐκκλησίας ὅπως συμβάλῃ διὰ τῶν εἰς τήν διάθεσιν αὐτῆς πνευματικῶν μέσων, εἰς τήν προστασίαν τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν συνεπειῶν τῆς ἀνθρωπίνης ἀπληστίας. Πρός τοῦτο ἐπαναβεβαιοῦμεν τόν καθορισμόν τῆς 1ης Σεπτεμβρίου, πρώτης ἡμέρας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, ὡς ἡμέρας εἰδικῶν προσευχῶν διὰ τήν προστασίαν τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, καί ὑποστηρίζομεν τήν εἰσαγωγήν τοῦ θέματος τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος εἰς τήν κατηχητικήν, κηρυγματικήν καί ἐν γένει ποιμαντικήν δρᾶσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, ὡς τοῦτο ἤδη συμβαίνει εἰς ὠρισμένας ἐξ αὐτῶν.

ε) Τήν ἀπόφασιν ὅπως προβῶμεν εἰς τὰς ἀναγκαίας ἐνεργείας, ἵνα συσταθῇ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ πρός μελέτην τῶν θεμάτων βιοηθικῆς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ κόσμος ἀναμένει καί τήν τοποθέτησιν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ταῦτα ἀπευθύνοντες πρός τόν ἀνά τόν κόσμον Ὁρθόδοξον λαόν καί τήν οἰκουμένην, εὐχόμεθα “ἔτι καί ἔτι” ἡ εἰρήνη, ἡ δικαιοσύνη καί ἀγάπη τοῦ Θεοῦ νά ἐπικρατήσουν τελικῶς εἰς τήν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων.

“Τῷ δέ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, κατὰ τήν δύναμιν τήν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν

Χριστῷ Ἰησοῦ” (Ἐφεσίους 3,20-21). Ἀμήν.

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 12ῃ Ὀκτωβρίου 2008.

- + Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
- + Ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόδωρος
- + Ὁ Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος
- + Ὁ Ἱεροσολύμων Θεόφιλος
- + Ὁ Μόσχας Ἀλέξιος
- + Ὁ Μαυροβουνίου Ἀμφιλόχιος
(ἐκ προσώπου τῆς Ἐκκλησίας Σερβίας)
- + Ὁ Τρανσυλβανίας Λαυρέντιος
(ἐκ προσώπου τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας)
- + Ὁ Βιδινίου Δομετιανός
(ἐκ προσώπου τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας)
- + Ὁ Ζουκδίδι Γεράσιμος
(ἐκ προσώπου τῆς Ἐκκλησίας Γεωργίας)
- + Ὁ Κύπρου Χρυσόστομος
- + Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος
- + Ὁ Βρότσλαβ Ἱερεμίας
(ἐκπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας)
- + Ὁ Τιράνων Ἀναστάσιος
- + Ὁ Τσεχίας καί Σλοβακίας Χριστοφόρος